

שׁוֹת הַרְשָׁב"א הַמִּיּוֹחֶסוֹת לַהֲרַמְבֵּן מִדְּמָה מוֹ מוֹ

מפרש גוד מלשון משיכה אחת מלי למימד כפירש"י ז"ל
ודוק:

מד

אוצר החכמה

שאלה אלמנה ששמו לה בית דין קרקע של יחומים
למכור במזומנים, אם יכולה לקנות לעצמה.
וכן שלח בשלחוסו בעלים למכור אם יכול לקנות לעצמו:

תשובה גרסינ פרק אלמנה ניונה (דף כ"ח) לעולם
דאכרוז ואמרין לה מאן שם לך כלומר מי מכור
לך דאע"ג דכבר שמו לה ב"ד מ"מ היא שלוחה למכור
ואינה יכולה למכור לעצמה. ושמעין מהא דאין השליח
יכול לקנות לעצמו אפילו באותם דמים שטרשוהו הבעלים
למכור לפי שהוא נעשה שליח להקנות הקרקע לזוהא אבל
לעצמו אינו יכול לזכותו ולהקנותו דאין אדם מקנה לעצמו
שאין המכר אלא הולא דבר מרשות לרשות וזה לא יא
מרשותו שהוא עומד במקומו:

מה

אוצר החכמה

שאלה הא דשלח רב עירא (ב"ב קלג) נכסי לך ואחרין
פלוגי והראשון ראו לירשו אין לשני במקום
ראשון כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירשה אין
לה הפסק, ויש מרבותיו שפירשו שאפילו נחמו בפירוש כלשון
מתנה אינה ירושה. הודיעני. הנותן מתנה לבנו ואמר לה
נכסים אלו לך ע"מ שלא יירשם הבעל אלא יחזרו לי או
לירשי מהו, כי מן הדין הדומה יראה שאין דברי רב
עירא אמורים אלא בשנתן כלשון תנאי שהתנאי יש בו כח
ואם מתה יחזרו הנכסים לו או לירשיו. ואח"ל שיש חשש
אפילו באותו לשון ע"מ, הודיעני אם אמר לה ואחרין
מעכשיו לירשי וקנו מידו לירשיו. אם תמות בתו בלא ולד
של קיימא מהו:

תשובה ראיתי הדברים הבאים בשאלה מורכבים לפי
דעתי מדברים שפרטיהם נפרדים זה מזה
בדיונים, שאלה הרכבת החזרת האב הנותן לירשיו,
ומתוך ששייר לעצמו כלומר אם תמות היא יחזרו לו נראה
שאותה מתנה מתנת בריא היה שנתן לבנו מתוך בריו,
לך מה שכתוב בה לירשי אפשר שהיתה מתנה שכ"מ
והדבר פשוט שדברי רב עירא אינם אמורים בדבר שנתן
למי שראוי לירשו שמתנות הבריות אין ירושה ולא
נאמרו דבריו אלא בשכ"מ הנותן בשעה שהוא רואה להוריש
ולכן כל שהוא נותן מתוך בריו ואמר ואחרין לי דבר ברור
שדבריו קיימים דהא אפשר, ורחמנא לא אמר שיהא אדם
יורש את מורישו בחייהם שלא תהא הפסק להם בחייהם.
הנסתפק אדם מעולם במי שנותן לבנו קרקע לזמן ידוע
שחש המתנה מתנה עולמית אבל בשויר שמשויר לירשיו
הוא שתפול בו השאלה. וצותן לבת בין הבנות שהיא ראויה
עכשיו לירש ואם כן היא באלה באמת האם תחזור לירשיו,
גם בזה יש הפירוש בין נשואה לשאינה נשואה שאילו אינה
נשואה בשעת מתנה ואח"כ עמדה ונשאת אפילו במתנה
בריא דעלמא שנתנה לה אדם נכרי הבעל הירש דבעל
לוקח הוי ואין לאחרין במקום לוקח כלום וכאזנה דאמר
אביי פרק מי שהיה נשוי (דף ל"ה:) וכ"ש באב הנותן שהבעל
גם כן בכלל יורשיו וכדבר הוגא דאמר בעובדא דסבא
לירחא ואפילו לירחי ירחא. אבל אם הייתה נשואה כאלו הוא
עיקר השאלה. ולשון שכתבה שאמר לה ע"מ שלא יירשנה
הבעל וכבר ידעת שהנותן לאשה ע"מ שאין לאישה רשות בה
מחלוקת ישנה והדברים עתיקים תלויים בסלכות מרובות

בקידושין ובנדריים ואם באהי להאריך ואריך הענין ומוכנת
אני כך שאלה בקי בכל אותן הלכות ולפיכך אני מקלד
ועולה ואחרי תביר אחר אשר עוררתי עליהם. אבל אני
חוקק עלימי במה שכתבה בסוף ואחר אחרון אני בא כי
בבירור אם כתב בשויר במעכשיו וכ"ש במעכשיו ובקניין
הדברים פשוטים בעיני שאין כאן מקום לרב עירא שאין
ירושא זו מופקת אלא מעכשיו נתן הנכסים לירשנים אלא
שחלה מתנתו להם בדבר לומר לשחמות הבח מעכשיו יסיו
הנכסים נחומים לירשיו וסיינו דרב הוגא דאמר גבי סבא
שהבעל יורש ואע"ג דאין הבעל נוטל בראוי במחזק
משום דס"ל לרב הוגא דכל האומר אחרין כאומר מעכשיו
דמי וע"כ לא פסקו כרב עין דאמרה שאין הבעל יורש
בעובדא דסבא אלא משום דק"ל דכל האומר אחרין לא
כאומר מעכשיו הא אילו אמר ובהרא מעכשיו לירחא אפילו
הבעל היה יורש ואע"ג דשכיבא ברתא בחיי סבא, וזה
ברור גם בהלכות דר"ס ז"ל כתוב כן מפורש שם. ומה
ששאלת איזה לשון יתכן יורה לכתוב בשויר זה שיהיה קיים
יכתוב בו מעכשיו בקניין גמור לכשתמות הבת בלי ולד של
קיימא, אלא שיש כאן בית מיוחד אם תלעך הבת למזומן
ופרנסה ומכרס קרקע לכשתמות היא בלא ולד של קיימא
היורשים מוילין מיד הלוקחות ע"כ יאמר לכתוב שהוא
מעכשיו לירשנים וכמו שכתבתי ויכתוב כל מה שישאר
ההרים שלא מכר לזוהר מזומנים ופרנסה וכו' וזהו בזה.
ואחרי תביר:

מו

שאלה בענין עשור נכסים שאמרו חכמים אם נוטלת
אותו מיד או בשוואין:

תשובה עשור נכסים שאמרו חכמים אחר מיתת האב
אין נגבה עד שעת נפולין שאין הבת נוטלת
אלא מתנת נפולין ולפיכך אינה נוטלת עד נפולין וכדאמרינן
הסם (כתובות סה:) הבנות בין בגרו עד שלא נשאו בין נשאו
עד שלא בגרו אבדו מזומניהן ולא אבדו פרנסתן ר"ש
[בן אליעזר] אומר אף אבדו פרנסתן כיצד עושות שוכרות להן
בעלים ומוילין להם מזומן, ואמרין נמי הסם (שם)
במי שהיה עשר בנות וכן אחד אם באו לינשא באחת
חולקות בשום אלמא אין נוטלת עד הנפולין. ולא קשה לן
מדק"ל דאי בעי לסלוקי בזוי מני מסלק ואם אינה נוטלת
עכשיו שמה ימכרו האחים הנכסים ולא תוכל לגבות מן
הלוקחות דמלי למימר לה דילמא כבר פרע וחזרה הפרנסה
כמלוה על פה שאינה עורפת מן הלוקחות, לא היא דהא
שלא ליה רבי לרב האחים שמכרו או שמשכנו הבנות מוילין
לפרנסה ונענוה דשאי הכא דכל שלא נשאת חוץ זמן הוא
ולא עבד דפרע חוץ זמן ואפילו מלוה ע"פ עורפת בדי הא
מן הדין מן הלוקחות אלא שתיקו ללוקחות משום דליה
ליה קלא ופרנסה קלא איה ליה כדאיתא שלסי יש נחלין
ואלא מיהו לשהיה מוילין ממטעדי לריבא שבעה וכדאמרינן
הסם דרבינא אפיק מבריה דרב סמא בריה דרב אשי מן
היבורית ובשבעה, ואפשר טעמא דהכא חיישין ללררי
ואע"ג דכתוב בעלמא לא חיישין ללררי חוץ זמן וכדאיתא
פרק השותפין:

מו

שאלה שנים שנחננו בדין זה אומר נדון כאן בפירוש
זכ אומר נלך למקום פלוני. למי שומעין ומי
מכריח למי ומי חייב בהולאה הדרכים:

תשובה